РЕЗОЛЮЦІЯ

XXI Всеукраїнської наради-семінару для представників органів місцевого самоврядування з актуальних питань децентралізації

Учасники XXI Всеукраїнської наради-семінару для представників органів місцевого самоврядування з актуальних питань децентралізації, заслухавши та обговоривши питання порядку денного наради-семінару, беручи до уваги перебіг реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, **ВИРІШИЛИ:**

1. **Звернутися до керівництва держави та інших урядових та неурядових організацій, дотичних до реформи децентралізації, щодо необхідності для успішного впровадження реформи внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади, зокрема з такими положеннями:**
   1.1. Трирівнева система місцевого самоврядування: громада-район-область.
   1.2. На кожному рівні місцевого самоврядування утворюються виконавчі органи.
   1.3. Очільник виконавчого органу – голова ради.
   1.4. Органи місцевого самоврядування обираються на п'ять років.
   1.5. Виписані головні повноваження кожного рівня органів місцевого самоврядування.
   1.6. Нагляд за діяльністю здійснюють префекти.
   1.7. Гарантована ресурсна база на виконання повноважень органами місцевого самоврядування.

2. **Звернутися до Верховної Ради України і Кабінету Міністрів України з вимогою унормувати в законодавстві такі повноваження районних та обласних рад:**

   Загальна компетенція

   - реалізація екологічних програм на території району;
   - збір і переробка ТВП;
   - затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідно району, цільових програм з інших питань, заслуховування звітів про їх виконання;
   - подання за наслідками консультацій з територіальними громадами пропозицій до обласної ради, Верховної Ради Автономної Республіки Крим щодо урахування спільних інтересів територіальних громад району під час розроблення:

     - проекту Державної стратегії регіонального розвитку України та плану заходів з її реалізації;

     - регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, а також і розробка за погодженням з територіальними громадами та обласною радою та затвердження стратегічних пріоритетів розвитку районів

відповідного регіону, залучення додаткових ресурсів для реалізації цих напрямків діяльності; інвестиційних програм (проектів), спрямованих на розвиток регіонів;

- розгляд прогнозів відповідно районних, обласних бюджетів, затвердження таких бюджетів, внесення змін до них, затвердження звітів про їх виконання;
- вирішення за дорученням відповідних рад питань про продаж, передачу в оренду, під заставу об'єктів комунальної власності або прийняття рішення про здійснення державно-приватного партнерства щодо об'єктів комунальної власності, у тому числі на умовах концесії, що забезпечують спільні потреби територіальних громад і перебувають в управлінні районних рад, а також придбання таких об'єктів в установленому законом порядку;
- надання методичної допомоги за з підготовки та реалізації договорів співробітництва територіальних громад за їх зверненням;
- вирішення в установленому законом порядку питань щодо управління об'єктами спільної власності територіальних громад, що перебувають в управлінні районних рад; призначення і звільнення їх керівників
- вирішення відповідно до закону питань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів відповідно районного значення, а також про скасування такого дозволу;
- встановлення правил користування водозабірними спорудами, призначеними для задоволення питних, побутових та інших потреб населення декількох територіальних громад району, зон санітарної охорони джерел водопостачання, обмеження або заборони використання підприємствами питної води у промислових цілях;
- прийняття за погодженням рад громад району рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні у межах кількох територіальних громад району;
- прийняття за погодженням рад громад району рішень про оголошення в місцях масового розмноження та вирощування потомства дикими тваринами "сезону тиші" з обмеженням господарської діяльності та добуванням об'єктів тваринного світу, якщо такі місця розташовані у межах кількох територіальних громад району;
- внесення за погодженням з радами громад району пропозицій до відповідних державних органів про оголошення природних та інших об'єктів, які знаходяться в управлінні відповідної районної ради, такими, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками історії або культури, які охороняються законом;
- здійснювати вивчення громадської думки щодо зміни територій територіальних громад або визначення їхніх адміністративних центрів, підготовку за результатами такої діяльності пропозицій щодо внесення відповідних змін Мінрегіону;
- координація діяльності при вирішенні питань боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, епізоотіями, які виникають на території кількох громад району
- заслуховування звітів голів районних державних адміністрацій, їх заступників, керівників структурних підрозділів районних державних адміністрацій про виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, бюджету, рішень районної ради із зазначених питань, а також про

здійснення районними державними адміністраціями делегованих їм радою повноважень;

- прийняття рішень про звернення до суду щодо визнання незаконними актів місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, які обмежують права територіальних громад у сфері їх спільних інтересів на території району, а також повноваження районних рад та їх органів;
- внесення до Кабінету Міністрів України пропозицій щодо голови відповідної районної державної адміністрації;
- надання згоди на передачу об'єктів з державної власності у спільну власність територіальних громад району та прийняття рішень про передачу об'єктів права спільної власності територіальних громад району, що перебувають в управлінні районних рад, у державну власність, а також щодо придбання об'єктів державної власності у спільну власність територіальних громад району із наступним наданням їх в управління районній раді;
- встановлення тарифів на житлово-комунальні послуги, які надаються підприємствами, що перебувають у спільній власності територіальних громад, представництво інтересів яких здійснює відповідна районна рада, а також суб'єктами господарювання, що здійснюють управління (експлуатацію) цілісними майновими комплексами таких підприємств
- делегування повноважень районних і обласних рад відповідним місцевим державним адміністраціям;
- вивчення пропозицій мешканців та рад територіальних громад та підготовка за наслідками консультацій з радами територіальних громад пропозицій до програм соціально-економічного та культурного розвитку області та, за зверненням уповноваженого органу обласної ради - загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального та культурного розвитку України;
- підготовка і подання до відповідних органів виконавчої влади фінансових показників і пропозицій до проекту Державного бюджету України;
- сприяння інвестиційній діяльності на території району, пов'язаної із використанням об'єктів спільної власності територіальних громад, які знаходяться в управлінні відповідної районної ради;
- об'єднання на договірних засадах коштів підприємств, установ та організацій, розташованих на території району, і населення, а також бюджетних коштів на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання на пайових засадах об'єктів спільної власності територіальних громад, які знаходяться в управлінні відповідної районної ради;
- затвердження маршрутів і графіків руху місцевого пасажирського транспорту між територіальними громадами в межах району незалежно від форм власності, узгодження цих питань стосовно транзитного пасажирського транспорту;
- організація охорони, реставрації, використання пам'яток історії та культури, архітектури і містобудування, палацово-паркових, паркових та садибних комплексів, природних заповідників місцевого значення спільної власності територіальних громад району, які знаходяться в управлінні районної ради;
- сприяння відродженню осередків традиційної народної творчості, національно-культурних традицій населення, художніх промислів і ремесел, що можуть бути розвинені на території кількох територіальних громад

району, у тому числі шляхом підтримки діяльності творчих спілок, національно-культурних товариств, асоціацій, інших громадських та неприбуткових організацій;

- сприяння координації підрозділів для подолання наслідків стихійних лих та надзвичайних ситуацій;

Управління та утримання:

- медичних закладів вторинного рівня в частині видатків, не включених в тарифи НСЗУ та хоспісів;
- шкіл-інтернатів загального профілю, спеціалізованих шкіл, закладів позашкільної освіти;
- спільних об'єктів культури, зокрема шкіл мистецтв, районних будинків культури, музеїв тощо;
- спільних об'єктів фізкультури та спорту: стадіонів, басейнів та інших об'єктів спортивного призначення;
- архітектурних пам'яток місцевого значення;
- спільного комунального майна та підприємств комунальної власності територіальних громад району;
- закладів соціального захисту: будинків для людей похилого віку, дитячих будинків. Підтримка людей з обмеженими можливостями;
- доріг та транспортної інфраструктури місцевого значення, регулярних пасажирських перевезень

Сприяння:

- розробці та реалізації програм розвитку туризму і спорту на території районів;
- координації підрозділів для подолання наслідків стихійних лих та надзвичайних ситуацій;
- захисту навколишнього природного середовища, розвитку рекреаційного потенціалу території району, вжиттю природоохоронних заходів за рахунок фондів охорони навколишнього природного середовища;
- організації збору та утилізації твердих побутових відходів на території району, якщо таке повноваження делеговане громадами району районній раді;
- розробці та реалізації програм соціально-економічного розвитку району шляхом залучення інвестицій, грантів, міжнародної технічної допомоги, розробки та реалізації стратегії розвитку району;
- промоції економічного потенціалу районів з метою залучення інвестицій;
- наданню послуг із водопостачання та водовідведення підприємствами спільної власності громад;
- реалізація програм розвитку туристично-рекреаційного потенціалу районів;
- реалізації ч. 1 ст. 14 Закону України «Про основи національного спротиву».

3. Звернутися до профільних комітетів ВРУ, керівників депутатських фракцій та груп, інших відповідальних за формування бюджету сторін з пропозиціями до Законопроєкту Про Державний бюджет України на 2022 рік в частині фінансового забезпечення районних та обласних рад:

3.1. У проєкті Державного бюджету на 2022 рік передбачена субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення окремих видатків районних рад, спрямованих на виконання їх повноважень в обсязі 154,5 млн

гривень. Асоціація наголошує, що даний ресурс є недостатнім для забезпечення належного функціонування районних рад та виконання ними визначених Конституцією та законами України повноважень. За розрахунками, для забезпечення функціонування районних рад необхідно 509,5 млн гривень (у тому числі: поточні видатки – 502,3 млн грн, з них на оплату праці з нарахуваннями – 419,2 млн грн; капітальні видатки – 7,1 млн грн). Розрахунки заробітної плати проведено відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та Постанови КМУ від 9 березня 2006 року № 268 «Про упорядкування структури та умов оплати праці працівникам апарату органів виконавчої влади, органів прокуратури, судів та інших органів». Розрахований обсяг видатків забезпечить належне виконання наданих законодавством повноважень у межах визначеного штату, проведення розрахунків за електричну, теплову енергію, водопостачання та водовідведення.

3.2. Збільшити обсяг додаткової дотації на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я. У проекті Державного бюджету на 2022 рік обсяг додаткової дотації визначено в сумі 2,95 млрд грн, що в 2 рази менше, ніж передбачено на 2021 рік (5,9 млрд грн), у порівнянні з 2020 роком обсяг додаткової дотації зменшується в 2,7 рази (7,9 млрд грн). УАРОР усвідомлює, що додаткова дотація є допоміжним інструментом, що використовується для фінансової підтримки місцевих бюджетів і необхідно поступово формувати належну ресурсну базу місцевих бюджетів та здійснювати оптимізацію мережі та підвищувати ефективність витрачання бюджетних коштів. Однак, слід зважати на те, що цей процес повинен бути більш поступовим, а також враховувати постійне підвищення державних соціальних стандартів. Місцеві бюджети не можуть досить швидко адаптуватися до структурних змін у фінансуванні галузей освіти та охорони здоров'я. Тому, враховуючи зазначене, вкрай необхідним є збільшення розміру додаткової дотації, принаймні у 2 рази, тобто до рівня 2021 року (5,9 млрд грн), для уникнення негативних соціальних наслідків, пов'язаних із дефіцитом коштів на фінансування галузей освіти та охорони здоров'я.

3.3. Забезпечити субвенцією на реформування закладів профтехосвіти, що передаються на обласний рівень.

3.4. Забезпечити дотацію вирівнювання обласним бюджетам не менше 15 млрд грн.

3.5. Зважаючи на нестабільність економічної ситуації, ризики запровадження карантинних обмежень у зв'язку з продовження пандемії коронавірусу та невизначеністю щодо вартості енергоносіїв необхідно передбачити в державному бюджеті певний резерв коштів для оперативного реагування на виникнення проблемних питань місцевих бюджетів. Доцільним є використання такого інструменту як Стабілізаційна дотація та планування в держбюджеті відповідного фінансового ресурсу в обсязі не менше 2,0 млрд гривень.

3.6. Слід звернути увагу на фінансування закладів охорони здоров'я, фінансування яких не здійснюється через систему державних гарантій медичного обслуговування населення. Проектом Державного бюджету на 2022 рік передбачено субвенцію на здійснення підтримки окремих закладів та заходів у системі охорони здоров'я в обсязі 2,19 млрд грн, що на 0,75 млрд грн (на 25,5%) менше, ніж було передбачено на 2021 рік (2,94 млрд грн). Зважаючи на те, що у 2022 році не передбачається розширення типів закладів, які фінансуються через систему державних гарантій медичного обслуговування населення, а також у зв'язку зі зростанням соціальних стандартів необхідним є збільшення обсягу субвенції на здійснення підтримки окремих закладів та заходів у системі охорони здоров'я принаймні до рівня 3,0 млрд гривень.

3.7. У контексті реформування галузі охорони здоров'я слід зазначити про необхідність включення до тарифу на медичні послуги видатків на оплату енергоносіїв. Формування вартості медичної послуги без урахування видатків на енергоносії суперечить загальним принципам ціноутворення. Крім цього, місцеві органи влади мають досить незначний вплив на формування цін на енергоресурси і мають обмежені можливості для оптимізації таких витрат закладами охорони здоров'я. Зважаючи на це, вважаємо за необхідне до тарифів на медичні послуги включати й вартість енергоносіїв.

Також, з поміж іншого, для врегулювання ситуації з фінансовим забезпеченням районних рад звернутися з таким:

3.8. Внести зміни до Закону України «Про державний бюджет України на 2021 рік», передбачивши надання субвенції районним радам у сумі 213 млн грн на виплату заробітної плати працівникам апаратів чинних районних рад та заборгованостей працівникам ліквідованих районних рад, а також на утримання об'єктів соціальної інфраструктури, спільного майна, яке не прийнято до власності громад, на утримання приміщень, що використовуються для роботи районних рад й райдержадміністрацій та оплату заборгованостей по утриманню приміщень.

3.9. Внести зміни до Бюджетного кодексу України:

- Доповнити склад доходів загального фонду районних бюджетів стабільними доходами, з цією метою частину першу статті 64-1 «Склад доходів загального фонду районних бюджетів», доповнити новими пунктом 17 такого змісту:

  «17) 3 відсотки податку на доходи фізичних осіб, що сплачується на відповідній території з метою збалансування районних бюджетів включити такі в систему горизонтального вирівнювання;

- Доповнити перелік видатків, які можуть здійснюватися за рахунок районних бюджетів при умові наявності спільних інтересів територіальних громад та міжмуніципального співробітництва, а саме:

  «1) Освіта:

а) співфінансування утримання шкіл-інтернатів загального профілю, спеціалізованих шкіл, закладів позашкільної освіти.

2) Охорона здоров'я:

а) співфінансування оплати медичних послуг, що надаються в рамках програми державних гарантій медичного обслуговування населення, для покриття вартості комунальних послуг та енергоносіїв комунальних закладів охорони здоров'я, засновником яких є районна рада;

б) співфінансування місцевих програм розвитку та підтримки комунальних закладів охорони здоров'я,

3) Культура:

а) співфінансування утримання об'єктів культури, зокрема шкіл мистецтв, районних будинків культури, музеїв тощо.

4) Фізкультура, туризм і спорт:

а) спільне з громадами утримання об'єктів фізкультури та спорту: стадіонів, басейнів та інших об'єктів спортивного призначення;

б) розвиток туризму і спорту.

5) Соціальний захист населення:

а) утримання закладів соціального захисту: будинків для людей похилого віку, дитячих будинків;

б) програми підтримки людей з обмеженими можливостями.

в) співфінансування програм пільгових перевезень на міжміських маршрутах

6) Архітектура та комунальне господарство:

а) утримання архітектурних пам'яток місцевого значення;

б) утримання спільного комунального майна та підприємств комунальної власності територіальних громад району;

в) утримання доріг та транспортної інфраструктури місцевого значення, будівництво місцевих доріг;

г) захист навколишнього природного середовища, розвиток рекреаційного потенціалу території району, природоохоронні заходи з охорони навколишнього природного середовища;

д) організації збору та утилізації твердих побутових відходів на території району;

ж) програми надання послуг із водопостачання та водовідведення.

7) Програми з розвитку економічного потенціалу районів з метою залучення інвестицій.

8) Утримання трудових архівів району.

9) Співфінансування програм міжнародної технічної допомоги. Промоція території району.

Інші місцеві програми.».

4. **Звернутися до Президента України, Голови Верховної Ради України та Прем'єр-міністра України сприяти при реалізації державної політики, зокрема розробки відповідного нормативно забезпечення, підвищенню**

суб'єктності районних та обласних рад у сфері регіонального розвитку, з поміж іншого у залучені інвестицій та координації.

Крім того, у подальшому впровадженні децентралізації, Українська асоціація районних та обласних рад пропонує керівництву держави такий її алгоритм, що буде логічним та, на нашу думку, принесе успішні результати для кінцевого бенефіціара реформи – жителів України:

1. Організувати діалог за участі представників влади, органів місцевого самоврядування та їх асоціацій під час якого детальний аналіз ходу реформи самоврядування із залученням провідних експертів, в тому числі представників інших країн.
2. Внести зміни до Бюджетного кодексу України в частині забезпечення всіх органів місцевого самоврядування, перш за все районного рівня, фінансовими ресурсами відповідно до визначених повноважень
3. Внести зміни до «Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» з урахуванням стану реформування, залучивши до процесу коригування Концепції представників асоціацій місцевого самоврядування.
4. Затвердити детальний план заходів з реалізації реформування самоврядування України , залучивши до його розробки асоціації місцевого самоврядування.
5. Внести зміни до чинного Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» до ухвалення нової редакції Конституції України.
6. Внести зміни до Конституції України в частині децентралізації влади.
7. Після ухвалення нової редакції Конституції України, ухвалити новий Закон ро місцеве самоврядування в Україні.
8. Передбачити в складі Кабінету Міністрів України посаду Віце-прем'єра України, відповідального за реформування самоврядування України.

Ухвалено учасниками XXI Всеукраїнської наради-семінару для представників органів місцевого самоврядування з актуальних питань децентралізації

смт Затока, Одеська область
20 - 23 вересня 2021 року

Президент Асоціації **Сергій ЧЕРНОВ**